

Příloha k protokolu o SZZ č.

Vysoká škola:
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Katedra: Ústav bohemistiky FF JU

Datum odevzdání posudku: 9. srpna 2021

Autor/ka: **Bc. Jan Vaclík**

Aprobace: Učitelství českého jazyka a
literatury a dějepisu pro střední
školy

Oponent diplomové práce:
Mgr. Matouš Jaluška, Ph.D.

POSUDEK DIPLOMOVÉ PRÁCE

Ideál rytíře ve staročeských textech *Kronika o Štilfrídovi a Rada otce synovi*

Cílem diplomanta je podle jeho vlastních slov „poodhalit myšlenkový svět středověkého člověka“ a zkoumat „ideály středověkého rytířství“ (s. 7) – a již v tom je zřetelná hlavní potíž jeho práce. Takové pojetí vlastního úkolu totiž může řešitele snadno navést k představě koherentního „myšlenkového světa“ entity jménem „středověký člověk“; světa, který můžeme zkoumat v obecně platné a působící matérii „středověké literatury“, z níž v dalším kroku (po seznámení s těmito obecnými entitami) vyjmemme dva příklady, v tomto případě *Radu otce synovi* a *Kroniku o Štilfrídovi*, a ty následně odprezentujeme ve srovnání se vším možným, co jsme ve zmíněné matérii literatury našli a co se hodí jakožto „ideál“.

Jan Vaclík k tomuto přístupu bohužel zejména v prvních dvou kapitolách práce sklouzává až příliš často. Orientuje se zejména podle českých překladů zahraničních prací, vzešlých (jak se to tak na českém knižním trhu na přelomu století událo) zejména z okruhu badatelů inspirovaných francouzskou školou *Annales*. S ohledem na to, že právě tito historici začali ve druhé polovině 20. století nově a soustavně pracovat se středověkou fikcí, jde o dobrou volbu. Potíž je však jednak v tom, že se (literární) historie od té doby posunula někam jinam (směrem od uspořádaného příběhu zprostředkovaného v edici k rukopisnému médiu, od monolitní představy „ideologie feudalismu“ k pluralitě...), jednak v tom, že tito badatelé obvykle příliš neberou v potaz konkurenční přístupy ke zkoumané látce, jednak (a hlavně) v tom, že interpretační nástroje, které diplomant získává na základě této četby, byly vysoustruženy pro práci s francouzskými a anglickými prameny ze 12. a 13. století a pro četbu české literatury ze druhé poloviny 14. stol. (a možná ještě trochu mladší) jsou dost nevhodné. Diplomant se tyto nedostatky snaží kompenzovat pomocí sociálně zakotvené historické sémantiky (Iwańczak, Macek), v nichž se pracuje přímo s českým materiálem, což je chvályhodné. Bohužel tu však zcela chybějí práce na hranici historie a literární vědy z poslední doby, které by práci posunuly za horizont raných 90. let – texty Jany Nechutové (ty by mohly diplomantovi pomoci specifikovat podobu pozadí latinské literatury, na kterou se čas od času odvolává jako na sjednocující prvek), Alfreda Thomase (ten ukazuje, ač často s přílišnou lehkostí, co všechno se dá v literární historii

se staročeským textem dělat) či Jana Hona (který se dlouhodobě zabývá neudržitelností aplikace konceptu „kurtoazie“ na český středověký materiál a snahy o přesnou klasifikaci českých textů do šuplíčků „hrdinského eposu“ či „kurtoazního románu“). Citelně tu chybí i germanobohemistické práce Václava Boka, s výjimkou jednoho zmateného odkazu k popularizačnímu výboru *Moravo, Čechy, radujte se* (s. 24–25). Při zkoumání kurtoazie jakožto jednoho ze stěžejních konceptů své práce se diplomant opírá o knihu C. S. Lewise z r. 1936, která byla po zbytek 20. století většinou literárních historiků kritizována a dekonstruována. Spory o Lewise přehledně shrnula Lenka Svobodová (Lee) ve své monografii o traktátu *De amore* Andrey Capellana a je škoda, že ani tuž původní knižní studii o kurtoazii v češtině, jednu z mála, v použité literatuře nenacházíme. V některých pasážích, např. v poněkud nadbytečně působícím exkursu o gestech, by práci po mém soudu pomohl ukotvit i stařík Johan Huizinga a jeho *Podzim středověku* (zejm. ohledně vztahu symbolu, gesta a slova).

Počátek diplomové práce tedy nabízí dost trudné čtení. To se naštěstí promění na jejím konci, jakmile Jan Vaclík přistoupí přímo ke středověkým textům. Když bezprostředně porovnává *Radu otce synovi se Štilfrídem* a shledává mezi nimi styčné body, prokazuje, že je schopen pozorné a podrobné četby. V zásadě se přitom oprostuje od obsahu předchozích stran, drží se textu, promýšlí soubor „ctností“, které mu *Rada* nabízí, aniž by z nich (tak jako v první části) stavěl umělý „kodex“, buduje si své vlastní interpretační nástroje a díky tomu se mu daří *Štilfrída*, který zejména ve srovnání s *Bruncvíkem* může působit poněkud staticky, nejen smysluplně přečíst, ale rovněž dynamizovat a zatraktivnit, což s ohledem na pedagogickou orientaci jeho oboru považuji za rozhodující klad.

V celku práce oceňuji diplomantovo nadšení pro věc, které číší z každé stránky – a lze v něm hledat jeden z důvodů překotnosti, selektivní slepoty a absence kritické reflexe, která se v prvních kapitolách projevuje. Oceňuji rovněž jeho odhodlání syntetizovat široké pole sekundární literatury a jsem ochoten mu v tomto ohledu poskytnout další směrovky a zpětnou vazbu, pokud se na mě obrátí.

Naneštěstí se nemohu osobně účastnit obhajoby a diskuse. Přesto si dovoluji diplomantovi navrhnout, aby pro tuto diskusi domyslel některý z problematických aspektů z první části textu (vedle věcí jmenovaných výše se nabízí např. diachronní pohled na biblickou exegezi ve středověku – alegorický smysl Písma se na konci 14. stol. nachází v odlišné pozici než o dvě staletí dříve). Pokud takto prokáže, že je schopen reflektovat a korigovat svou vlastní práci, nic nebrání tomu, aby obdržel hodnocení uvedené níže. Pokud se tak nestane navrhuji klasifikaci o stupeň snížit. Text nicméně bezpochyby splňuje všechny náležitosti kladené na magisterskou diplomovou práci a může postoupit k obhajobě.

Návrh na klasifikaci diplomové práce: **velmi dobře**

podpis oponenta diplomové práce

V Rovensku pod Troskami, dne 9. srpna 2021

Stupeň klasifikace:	výborně	velmi dobře	dobře	Nevyhověl
---------------------	---------	-------------	-------	-----------